

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ КІНЕМАТОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

*І. Ю. Головаш, старший викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного університету Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба (Харків, Україна)*

e-mail: grafart28@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4849-3321>

Нині кіноіндустрія посідає одну з провідних позицій у масовій культурі. Художні фільми покликані розважати, навчати й надихати глядача, зокрема зарубіжні дають українцям можливість дізнатися щось нове про людей та культуру інших країн. Назва фільму відіграє важливу роль у передаванні його змісту. Коректність формулювання назви – це одна з умов правильного розуміння глядачем сюжету та ідеї кінокартини, тому перекладач повинен уміти правильно трансформувати назви фільмів, щоб забезпечити адекватне сприйняття їх представниками іншої лінгвістичної культури. У зв'язку з цим перекладені назви кінострічок представляють не тільки значний матеріал для дослідження типів еквівалентності, інтерференції, мовних помилок, але й становлять цікаве джерело виявлення й зіставлення тенденцій перекладу в аспекті міжкультурної комунікації.

У цьому дослідженні проаналізовані тільки назви художніх кінофільмів. Окрім того, у статті послуговуємося поняттям помилкового перекладу, що становить важливу частину дослідження, оскільки йдеться про лінгвокультурну трансформацію під час перекладу кінематонімів. Для досягнення бажаного результату перекладач не тільки має досконало володіти іноземною й рідною мовами, а й мати фонові, екстралінгвістичні знання.

Аналіз дібраного матеріалу показав, що лінгвокультурна трансформація перекладу кінематонімів залежить від вихідної назви фільму, міжкультурного навантаження, жанру фільму, цільової аудиторії, рекламної та маркетингової функції. Також виявлено, що переклад назв іноземних кінострічок українською мовою часто був помилковим, оскільки створені найменування не відповідали змісту, ідейному задуму та жанровій належності фільму.

Ключові слова: *лінгвокультурна трансформація, назва фільму, помилковий переклад, міжкультурна комунікація.*

Актуальність роботи полягає в тому, що нині можна спостерігати збільшення обсягів кінематографічної продукції, що зумовлює попит на професійних перекладачів кінотекстів. Оскільки назва (кінематонім) – це одна з найважливіших частин кінотексту, то її якісний і привабливий переклад є необхідною умовою розширення глядацької аудиторії. Через велику кількість кінофільмів перекладачі часто не встигають повноцінно й ретельно проаналізувати фільм для правильного перекладу його заголовка (кінематоніма), тому аналіз стратегій перекладу кінематонімів важливий та актуальний.

Найменування кінофільму відіграє важливу роль у передаванні його змісту. Коректність формулювання назви – одна з умов правильного розуміння глядачем сюжету й ідеї кінокартини, тому, тлумачачи назви кінострічок, призначених для українського глядача, перекладач повинен урахувати лінгвокультурну трансформацію, щоб забезпечити адекватне сприйняття фільму представниками іншої культури. У зв'язку з цим існує необхідність визначення ефективних способів перетворення назв фільмів з урахуванням специфіки міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що проблема перекладу назв кінострічок неодноразово ставала об'єктом наукових пошуків. Предметом цих досліджень були особливості трансформації назв кінофільмів на лексичному, граматичному та синтаксичному рівнях.

У процесі перекладу фільму завжди виникають не лише лінгвістичні, але й технічні труднощі, що впливає на ступінь еквівалентності й адекватності перекладеного щодо

оригіналу, а також на його технічне втілення на екрані. Назва фільму дає першу інформацію, яку глядач отримує про стрічку. Уже прочитавши заголовок, глядач вирішує, чи варто переглядати ту стрічку, чи ні. Своєрідна інтрига, смислове наповнення, таємниця прихована саме в назві, тож її переклад надзвичайно важливий і становить одну з проблем, що постають перед перекладачем [1].

Назва фільму виконує кілька дуже важливих функцій, які неможливо було б реалізувати за її відсутності. По-перше, заголовок ідентифікує фільм, без нього не йшлося б про кінематограф, була б украй ускладнена робота всієї кіноіндустрії, адже позначення фільму необхідне на всіх етапах виробництва стрічки – від верхнього рядка в сценарії до назви рецензії в журналі чи інтернет-порталі. По-друге, без назви фільму неможлива реклама і його просування. По-третє, номінації допомагають нам розібратися в нескінченному потоці рецензій, трейлерів, статей, новин, назви допомагають структурувати інформацію про кінематограф і все, що з ним пов'язано. По-четверте, найменування – це засіб спрямувати глядацьке сприйняття кінокартини в той чи той бік. Розставляючи акценти, закодовуючи в назві конкретні думки, автори фільму доносять до глядача головну думку картини, її замисел [3].

Згідно зі своєю знаковою природою, назви кінофільмів належать до особливого розряду власних назв, або онімів. Для їх позначення існує також термін «фільмонім». Найважливіша функція фільмонімів – інформативна, що включає рекламну функцію і функцію впливу на глядача. Вони розрізняються максимально лаконічною структурою й виявляють риси, притаманні назвам як самостійним одиницям мови [4].

У мовознавстві поширена думка, що фільмонім як за особливостями, так і за функціями подібний до заголовка художнього тексту. Дослідники вважають, що назва відображає тему, філософську або соціальну ідею, служить камертоном емоційного настрою, повідомляє про місце й дію, демонструє найбільш істотну деталь майбутньої оповіді, іноді ніби окреслює масштаби вигаданого [5].

У цій статті ми не будемо послуговуватися терміноодиницею «фільмонім», яку запропонували дослідники ХХ століття, тому що, на думку автора, фільми бувають різними: документальними, хронікальними, художніми, ті своєю чергою можуть бути телевізійними та кінофільмами. У запропонованому дослідженні проаналізовані тільки художні кінофільми, тому автор пропонує новий термін «кінематонім», який показує, що йдеться про вузькоспецифічне дослідження, а не про дослідження всіх видів фільмів.

Крім того, у статті проаналізовані назви кінофільмів, які глядач спочатку бачить на афіші й робить висновки, чи цікава буде кінострічка для нього, чи ні. Тому вперше введений неологізм «кінематонім» автор вважає доцільним і виправданим.

Мета дослідження – визначити особливості функціонування перекладених українською мовою назв фільмів з урахуванням лінгвокультурної трансформації та специфіки міжкультурної комунікації.

Матеріалом статті слугували англійські найменування кінострічок кінця ХХ та початку ХХІ ст. У процесі дослідження використано **методи** контекстного та візуального аналізу, суцільної вибірки з кінопорталу KINO-TEATR.UA та інших кіноплатформ.

Результати дослідження та їх обговорення. У статті проаналізовано лексичні та граматичні трансформації, що слугують найзручнішим і найпоширенішим способом лінгвокультурного перекладу кінематонімів з англійської мови на українську. Досліджуване питання належить до ширшого кола лінгвокультурних проблем, пов'язаних із перетворенням мовних одиниць, що виражають культурно значущий концептуальний зміст, та варіюванням їх інтерпретації залежно від лінгвістичних та міжкультурних чинників.

У теорії мови титул трактує як різновид стислого письмового тексту. На нашу думку, титул особливо яскраво ілюструє множинність інтерпретацій, відповідно до семантичного значення слів, що входять у смислову структуру. Переклад назви фільму виконує ту саму функцію, що й заголовок письмового тексту, наприклад книги або газетної чи журнальної статті, і тому становить непросте завдання для перекладача: заголовок повинен одночасно передавати

задум творців фільму, бути яскравим, лаконічним і таким, що запам'ятовується, виконувати рекламну функцію, давати уявлення про жанр фільму та його зміст, відповідати цільовій аудиторії. Тож вибір стратегії перекладу заголовка фільму зумовлений такими лінгвокультурними чинниками: 1) урахуванням цільової аудиторії фільму, насамперед особливостей її національної ментальності; 2) необхідністю виконання рекламної функції: перекладач повинен зробити все можливе, щоб привернути увагу глядача ще до перегляду кінокартини.

Існують різні стратегії / способи перекладу назв кінокартин. Якщо, на думку перекладача, український еквівалент відповідає назві англomовного фільму з погляду обсягу семантики та прагматичних характеристик, то відповідним способом перекладу є калькування, тобто прямий переклад англomовних назв фільмів українською мовою: “*28 Days Later*” (2002) – «*28 днів по тому*», “*Gravity*” (2013) – «*Гравітація*». Зазначимо, що така стратегія застосовна лише для назв фільмів, у яких немає неперекладних компонентів інших культур або складників із культурно зумовленим конотативним значенням.

Однак у практиці перекладу дуже часто виникає потреба трансформувати назву фільму, щоб забезпечити його адекватне сприйняття представниками іншої лінгвістичної культури. Трансформації зазнають ті назви, буквальний переклад яких може завадити не лише правильному тлумаченню сюжету новою аудиторією, а й майбутньому успіху фільму в прокаті. Проілюструємо це твердження кількома прикладами.

Назва комедії про молодшого сина диявола “*Little Nicky*” (2000) перекладена українською мовою з додаванням лексичного елемента для більш точної характеристики головного персонажа – «*Нікі, диявол-молодший*».

Зазнала трансформації також назва фільму “*Vacancy*” (2007) – «*Вакансія на жертву*». Слово *вакансія* має нейтральне значення, але перекладач додав *на жертву* для того, щоб глядач отримав інформацію про жанр фільму (трилер).

Щоб глядачеві було зрозуміло, що фільм “*First Fight*” (2017) – «*Битва викладачів*» про шкільних викладачів, перекладач вирішив додати слово *викладач*, характерне для молодіжного сленгу. Такий неформальний спосіб перекладу було обрано для того, щоб залучити молодіжну публіку до перегляду цього комедійного фільму.

Прикладами перекладацьких трансформацій з повною заміною лексичних елементів можуть бути назви названих нижче кінофільмів.

Найменування відомого фільму “*The Cinderella Man*” (2005) було перекладене українською мовою як «*Нокдаун*». Фільм оповідає про людину, змушену зайнятися боксом, щоб заробити грошей на їжу сім'ї за часів великої депресії в США. У результаті головний герой досягає у своїй справі успіхів та визнання. Англomовна назва фільму акцентує увагу на схожості з історією Попелюшки та ідеї справедливої нагороди. Проте буквальний переклад українською мовою – «*Попелюшка-чоловік*» – звучить комічно та безглуздо. Перекладачі вирішили замінити назву на «*Нокдаун*», використавши термін, пов'язаний зі світом спорту. Це дозволило не лише вказати на тематику фільму, а й метафорично уявити історію життя персонажа як історію непростого бою, де удари долі змушують втрачати рівновагу, але воля героя допомагає вистояти у цьому бою.

Популярний телесеріал “*Lost*” (2004) – «*Залишитися в живих*» можна дослівно перекласти як «*Втрачений*» або «*Зниклий*». Українські перекладачі вважали, що варіант «*Залишитися живим*» підійде краще, оскільки вказує на пригодницький характер серіалу та відображає його головну ідею – надію на виживання головних героїв.

У центрі захопливого сюжету фільму “*Limitless*” (2011) – «*Області п'янки*» – чарівна пігулка, що може дати людині безмежні можливості та зробити її надлюдиною; звідси й назва, буквально перекладена як «*Безмежний*». Проте таблетка має серйозні побічні ефекти, і перекладачі вирішили підкреслити цей бік сюжету, назвавши його темрявою. Крім того, назва «*Області п'янки*» виявилася більш інтригуювальною та привабливою для української публіки.

Як бачимо, найважливішою вимогою до перекладу назви фільму, призначеного для міжкультурної трансляції, є не еквівалентність, а адекватність. Відповідність цій вимозі передбачає вирішення низки проблем, що постають перед перекладачем. Перша – проблема міжкультурної комунікації – виникає у зв'язку з різницею культур країни виробництва фільму та країни, мовою якої він перекладений. Перекладач повинен добре знати обидві культури та володіти навичками міжкультурної лінгвістичної адаптації. З першою проблемою тісно пов'язана друга: не завжди можна перекласти те чи те слово чи словосполучення дослівно без втрати сенсу висловлювання. Третя проблема пов'язана з технічними вимогами, що накладають обмеження на форму перекладу. Критеріями оцінки якості перекладу є адекватність передавання, відповідність лексичним, граматичним і стилістичним нормам мови перекладу, дотримання тональності оригіналу і передавання позиції авторів фільму.

Матеріал дослідження показав, що зазначені проблеми під час перекладу англійськомовних кінематографічних українською мовою вирішуються шляхом лексичних та граматичних трансформацій. Відповідно до класифікації Л. С. Бархударова [2], існують такі лексичні трансформації:

1) цілісне перетворення – перетворення внутрішньої форми назви, що призводить до зміни плану вираження: “*Non-Stop*” (2004) – «Повітряний маршал»; “*The Necessary Death of Charlie Countryman*” (2013) – «Небезпечна ілюзія»; “*Winter’s Tale*” (2014) – «Кохання крізь час»; кінопопея “*Die Hard*” – «Міцний горішок», “*Pay the Ghost*” – «Брама півми», “*Spinning man*” (2017) – «На межі божевілля», “*A Kind of Murder*” (2015) – «Пастка», “*Ingenious*” (2016) – дослівний переклад «Майстерний», але в прокаті фільм вийшов під назвою «Наслідки»;

2) модуляція – більш глибокий смисловий розвиток плану змісту, що виражає назва фільму: “*Ocean’s Eleven*” (2001) – «Одинадцять друзів Оушена»; “*The Notebook*” (2004) – «Щоденник пам’яті»; “*Yes Man*” (2008) – «Завжди говори ТАК», “*South paw*” (2015) – «Шульга»;

3) конкретизація – переклад, під час якого засвідчуємо звуження значення назви: “*Fantastic Beasts and Where to Find Them*” (2016) – «Фантастичні звірі і де їх шукати»; “*The Best Legal Mind*” (2006) – «Найкращий адвокат»;

4) генералізація – прийом, протилежний конкретизації; у ньому спостерігаємо розширення значення назви: “*American Gangster*” (2007) – «Гангстер»; “*Beautiful Mind*” (2001) – «Іери Розуму»;

5) транскрипція, або транслітерація – пофонемне відтворення вихідної лексичної одиниці з використанням фонем мови, якою перекладають назву фільму: “*Beaufort*” (2007) – «Бьюфорт»; “*Jamie Sullivan*” (2008) – «Джеймі Саліван»; “*Carey*” (2012) – «Кері»; «47 Ronins» (2013) – «47 ронінів»; “*Poker Face*” (2022) – «Покерфейс», “*Babylon*” (2023) – «Вавилон», “*Top Gun*” (2023) – «Топ Ган».

Найбільш характерний переклад з використанням транслітерації – це назва фільму “*Spawn*”, який переклали як «Спаун». Але перекладач навмисно не звертає увагу на англійську вимову слова *Spawn* [sɹo:n] (спон), тому що в англійській мові є розбіжність між орфографією та вимовою. Можливо, перекладач вирішив, що транслітерація назви буде більш притаманна українському глядачеві. Але автор статті вважає, що краще зробити переклад назви в переносному значенні – «Пекельне створіння», що справді передає зміст фільму.

Аналіз одиниць спостереження дає змогу виявити граматичні трансформації відповідно до класифікації В. Н. Комісарова [6].

Тут ми маємо такі різновиди перекладу:

1) повний переклад – передавання кожного елемента та кожної граматичної конструкції назви фільму; наприклад, під час перекладу українською мовою виникає необхідність урахувувати граматичну категорію відмінка, якої немає в англійській мові:

“*Inside Llewyn Davis*” (2013) – «*Всередині Льюїна Девіса*»; “*Before Midnight*” (2013) – «*До опівночі*»; “*65 Million Years Ago*” (2023) – «*65 мільйонів років тому*»;

2) частковий переклад – опущення або заміна граматичної категорії через її відсутність у мові, якою зроблено переклад; зокрема, це опущення англійського артикля через його відсутність в українській мові [“*The Other Woman*” (2014) – «*Інша жінка*»; “*The Double*” (2014) – «*Двійник*»; “*The Judge*” (2014) – «*Суддя*»; “*The Titanic*” (2012) – «*Титанік*»] або відсутність відповідного прийменника та такої граматичної категорії, як герундій: “*Three Thousand Years of Longing*” (2022) – «*Три тисячі років бажань*»;

3) синтаксичне уподібнення – трансформація, за якої розбіжність граматичних структур двох мов компенсована; наприклад, назви фільмів, у яких є англійський іменник із визначенням-іменником, зазвичай перекладають українською поєднанням іменника з прикметником, або іменником у формі родового відмінка, або з прийменником: “*The Book Thief*” (2013) – «*Крадійка книг*», “*Dallas Buyers Club*” (2013) – «*Даласький клуб покупців*», “*Maze Runner*” (2014) – “*Той, що біжить в лабіринті*”; інший приклад – передавання англійського прийменника *of* за допомогою родового відмінка іменника: “*Guardians of the Galaxy*” (2014) – «*Вартові Галактики*»; “*Shazam: Fury of The Gods*” (2023) – «*Шазам: Лють богів*»; “*The Bank of Dave*” (2023) – «*Банк Дейва*»;

4) граматична заміна – заміна форми слова, частини мови, членів речення або навіть типів речень: “*The Fault in Our Stars*” (2014) – «*Винні зірки*» (англійський іменник *fault* замінено українським коротким прикметником *винні*); “*3 Days to Kill*” (2014) – «*3 дні на вбивство*» (англійське дієслово *kill* передане українським іменником *убивство*); “*American Hustle*” (2013) – «*Афера по-американськи*» (англійський прикметник *American* перекладений українською мовою *по-американськи*);

5) додавання – уведення додаткових лексичних одиниць для вираження елементів сенсу, що залишаються в оригіналі невираженими, але їх мають на увазі: “*300: Rise of an Empire*” (2014) – «*300 спартанців: Розквіт імперії*» (під час перекладу українською додано іменник *спартанець*, якого немає в оригіналі); “*V/H/S: Viral*” (2014) – «*З/Л/О: Новий вірус*» (прикметника *новий* в оригіналі немає);

6) опущення – прийом, протилежний додаванню: “*Gone Girl*” (2014) – «*Зникла*» (англійський іменник *girl* під час перекладу українською опускають); “*Left Behind*” (2014) – «*Залишені*» (англійського прислівника *behind* в перекладі українською мовою немає); подібне явище спостерігаємо під час перекладу назви кінострічки “*Dungeons & Dragons: Honor Among Thieves*” (2023) – «*Підземелля і Дракони: честь злодіїв*» (прийменника *among* (поміж) в українському перекладі немає);

7) нульовий, або частковий переклад, що його застосовують тоді, коли в оригіналі та в мові перекладу збігається граматична форма, але продемонстровано неоднакову традиція експлікації тих чи тих елементів змісту в межах зазначеної форми. Цей прийом використовують за необхідності збереження міжкультурної конотації в назві фільму. Найбільш характерний приклад нульового перекладу – номінація “*The Terminator*” (1984). Спочатку робили частковий переклад з опущенням англійського артикля. Потім, коли фільм став культовим, стали писати без артикля, але тільки англійською мовою “*TERMINATOR*”. Особливо ця тенденція стала популярною після появи продовження, коли додавали цифри до основної назви, яку залишали мовою оригіналу, а перекладали тільки назву нової серії: «*Terminator 2: Судний день*» (1991); «*Terminator 3: Повстання машин*» (2003); «*Terminator 4: Спасіння прийде*» (2009); «*Terminator 5: Генезис*» (2015). Останній сіквел “*Terminator: Dark Fate*” (2019) має комбіновану трансформацію – фонетичний переклад та синтаксичне уподібнення «*Термінатор: Фатум*». Також іноді на афішах можна було побачити нульовий переклад із додаванням традиційної цифри: «*Terminator 6*».

Автор статті вважає, що в цьому разі залишати нульовий переклад більш доречно тому, що результат дослівного перекладу – «*Винищувач*» – транслюватиме українському глядачеві, що фільм про повітряні сили; особливо передбачуване таке сприймання зараз, під час повномасштабної рашистської навали в Україну. Якщо зберігати тільки фонетичний

переклад на основі транслітерації «*Термінатор*», то цей латинізм (*terminare* – обмежувати) може бути витлумачений як астрономічне поняття – лінія, що відокремлює освітлену частину небесного тіла від неосвітленої (темної) частини. Ось чому нульовий переклад фільму найбільш доречний.

Нульовим перекладом вважаємо також назви фільмів “*Cobra*” (1986), “*Batman*” (1989–2022). Щодо останнього сіквелу, то тут представлено таке саме явище, як і в назві «*Термінатор*». Якщо робити повний переклад, то його результатом буде військовий історизм «*Денищик*», але це зовсім не стосується сюжету фільму. Можна було зробити прямий (дослівний) переклад «*Людина-Кажан*», але це створює незручності під час дублювання фільму українською мовою. Аналогічну трансформацію засвідчує назва “*Spider-man*” (2017). Повний переклад – «*Людина-павук*», але в подальших сіквелах частіше використовують нульовий переклад.

Окрім вище наведених варіантів перекладів, у статті послуговуємося поняттям *помилкового перекладу*, що є дуже важливою частиною дослідження в аспекті лінгвокультурної трансформації.

Для досягнення бажаного успіху перекладачеві необхідно не тільки досконало володіти іноземною й рідною мовами, а й мати фонові, екстралінгвістичні знання. Крім того, перекладач повинен демонструвати творчі здібності та інтуїцію. Обов’язок кожного перекладача полягає в тому, щоб приділяти увагу найдрібнішим і непомітним деталям, бути делікатним у відборі інформації, вивченні чужої культури, щоб виконати професійну місію перекладача, а саме: передавати не тільки слова й ідею тексту перекладу, але й колорит культурного життя народу. Як наслідок – реципієнт повинен легко сприймати кінцевий результат перекладу, а перекладач повинен домогтися того самого впливу на одержувача, який має текст оригіналу [4].

Іноді відбувається так, що назва, здавалося б, перекладена правильно і складно знайти більш вдалий варіант перекладу, але виникає відчуття дискомфорту, ніби щось «не так». Це трапляється, коли помилка полягає в недотриманні стилістичної єдності оригінальної назви та перекладеного аналога, тобто стиль перекладеної назви не відповідає стилю оригінальної назви [3].

Прикладом помилкового перекладу можна вважати назву фільму з Арнольдом Шварценеггером у головній ролі “*Red Heat*” (1988), який спочатку помилково переклали як «*Червона спека*». Мабуть, перекладач не знав значення американського сленгізму *heat*, у перекладі українською мовою радянського періоду – *мент*, *лягавий*. Надалі цей фільм стали перекладати правильно – «*Червоний мент*», з урахуванням сленгового значення слова *heat*, а також відповідно до змісту самого фільму, у якому до США прибуває радянський міліціонер, шукаючи російського злочинця.

Ще один приклад помилкового перекладу – назва американсько-англійської комедії “*Music and Lyrics*” (2007). Спочатку використовували кальку з прокату сусідньої країни «*Геть з очей, з чарта геть*» – зовсім незрозумілий, несвідомий переклад, який не відповідає змістові та сюжету фільму. Ще у двох країнах вирішили зробити цілісне перетворення аналізованої номінативної одиниці: у Франції – “*Le Come Back*” («*Повернення*»), у німецькому прокаті фільм вийшов із назвою “*Mitten ins Hertz – Ein Song fur Dich*” («*У серці – пісня для тебе*»). Німецький варіант більше відповідає змістові фільму, ніж французький. Але, на нашу думку, кращий варіант для назви цієї лірично-музичної комедії – повний переклад з використанням транслітерації «*Музика та Лірика*», який ми згодом побачили в українському прокаті.

Згідно з проведеним аналізом перекладів назв англійських кінофільмів українською мовою, найбільш ефективними та поширеними серед лексичних трансформацій є цілісне перетворення, транскрипція та модуляція, а серед граматичних – повний переклад та синтаксичне уподібнення. З огляду на поширення англійської мови в Україні, на нашу думку, частіше траплятимуться фільмоніми з нульовим перекладом.

Отже, вибір типу міжкультурних трансформацій та їх використання під час перекладу назви кінофільму зумовлені як лінгвістичними, так і екстралінгвальними чинниками. Лінгвістичні чинники визначають насамперед характер граматичних трансформацій, що в більшості випадків пов'язані з розбіжностями в системах мов, які взаємодіють у процесі перекладу. Екстралінгвальні чинники, найважливішими серед яких є сюжет, головна ідея фільму та його жанрова специфіка, впливають переважно на використання перекладачем лексичних трансформацій.

Висновки й перспективи. Проведений аналіз показав, що під час перекладу англійськомовних фільмонімів українською мовою мають місце такі стратегії: прямий переклад назви, трансформація назви та її заміна. Вибір стратегії залежить від вихідної назви фільму, лінгвокультурного навантаження, жанру фільму, цільової аудиторії, рекламної та маркетингової функції, а також міжкультурних стратегій. Також виявлено, що переклади кінематонімів українською мовою мали помилки, оскільки перекладені назви не відповідали змістові, ідейному задуму та жанровій належності фільму.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому вивченні цієї теми, зокрема, звернемо увагу на переклад назв кінофільмів конкретних жанрів.

Список використаних джерел

1. Бабенко О. В., Добринська Д. М., Зайцева М. Ю. Специфіка перекладу назв фільмів. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Наука. Теорія і практика»*. Познань, 2012. С. 85–89.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей теории перевода). Москва : Международные отношения. 1975. 240 с.
3. Громова З. В. Основні помилки при перекладі назв кінофільмів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 9(1). С. 28–33.
4. Демченко Н. С. Тенденції перекладу сучасних англійськомовних фільмонімів на українську мову. *Young Scientist*. 2017. № 12.1 (52.1). С. 25–30.
5. Іваницька Н. Б. Англійськомовні фільмоніми в українському перекладі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. «Філологія. Журналістика»*. 2021. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. С. 103–111.
6. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
7. KINO-TEATR.UA. URL : <https://kino-teatr.ua/uk/>.

References

1. Babenko, O. V., Dobrynska, D. M. & Zaitseva, M. Yu. (2012). Spetsyfika perekladu nazv filmiv [The specifics of movie titles translation. In: *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Nauka. Teoria i praktika* [Proceedings of the International scientific-practical conference. Science. Theory and practice]. Poznań, 85–89 (in Ukr.).
2. Barhudarov, L. S. (1975). Yazyk i perevod (Voprosy obschei teorii perevoda) [Language and translation (Questions of general translation theory)]. Moscow : Mezhdunarodnye otnosheniya, 240 (in Rus.).
3. Gromova, Z. V. (2013). Osnovni pomylyky pry perekladi nazv kinofilmiv [Basic errors in film titles translation]. In: *Visnyk Luhaskoho natsionalnoho universitetu imeni Tarasa Shevchenko. Filolohychni nauky* [Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Philological sciences], 9(1), 28–33 (in Ukr.).
4. Demchenko, N. S. (2017). Tendentsiyi perekladu suchasnykh anhlomovnykh fil'monimiv na ukrayins'ku movu [Trends in the translation of modern English-language film titles into Ukrainian]. In: *Young Scientist*. 12.1 (52.1), 25–35 (in Ukr.).
5. Ivanytska, N. B. (2021). Tendentsiyi perekladu suchasnykh anhlomovnykh fil'monimiv na ukrayins'ku movu. [English-language film titles in Ukrainian translation]. In: *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsiona'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. «Filolohiya. Zhurnalistyka»* [Scholarly Notes of V. I. Vernadskyi Tavria National University. "Philology. Journalism"], 32 (71), 4, 2, 103–111 (in Ukr.).
6. Komissarov, V. N. (1990). Teoriya perevoda (Lingvisticheskie aspekty) [Translation theory (Linguistic aspects)]. Moscow: Vysshaya shkola (in Rus.).
7. KINO-TEATR.UA. URL : <https://kino-teatr.ua/uk/>.

ENGLISH KYNEMATONYMS LINGVOCULTURAL TRANSFORMATION IN TRANSLATING INTO UKRAINIAN

*Igor Golovash, Senior Lecturer at the Foreign Languages
Department of Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University
(Kharkiv, Ukraine)*

e-mail: grafart28@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4849-3321>

Abstract. Introduction. *The article considers some cross-cultural difficulties occurring at translating film titles (kynematonyms) from English into Ukrainian.*

Now the film industry occupies one of the leading positions in mass culture. Every year, hundreds of feature films are released worldwide, the task of which is to broadcast the unique point of view of the author, his personal position, his own experiences regarding this or that social problem, to appeal to the feelings of the viewer and, undoubtedly, to choose certain benefits and benefits from the results of their work. Feature films are designed to entertain, enlighten and inspire the viewer. Foreign films give the audience the opportunity to learn something new about the people and culture of the countries involved in their production.

The purpose of this study is to determine the peculiarities of the functioning of the film title when translated into Ukrainian, taking into account the linguistic and cultural transformation and the specifics of intercultural communication.

The methods. *The titles of English-language films of the late 20th and early 21st centuries served as research materials. The research methods are the methods of contextual and visual analysis, continuous sampling from the film portal KINO-TEATR.UA and other film platforms.*

Main results of the study. *In this article, we will consider lexical and grammatical transformations that serve as the most convenient and common way of linguistic and cultural translation of kynematonyms from English to Ukrainian. The investigated issue belongs to a wider range of linguistic and cultural problems related to the transformation of language units expressing culturally significant conceptual content and the variation of their interpretation depending on linguistic and intercultural factors.*

In the theory of language, the title is considered as a type of written text, characterized by brevity. In our opinion, the title particularly clearly illustrates the multiplicity of interpretations, according to the semantic meaning of the words included in the semantic structure. The translation of a film title performs the same function as the title of a written text, for example a book or a newspaper or magazine article, and for this reason represents a very difficult task for the translator: the title must simultaneously convey the idea of the creators of the film, be bright, concise and such that memorable, perform an advertising function, give an idea of the genre of the film and its content, correspond to the target audience. Thus, the choice of the translation strategy of the film title is determined by the following linguistic and cultural factors: 1) taking into account the target audience of the film, first of all, the peculiarities of its national mentality; 2) the need to perform an advertising function: the translator must do everything possible to attract the attention of the viewer even before watching the film.

The originality of this article is the introduction of the mistranslation concept. This is a very important part of the research, which is related to the linguistic and cultural transformation. Besides in this study, only feature films are analyzed, therefore the author of the study proposes a new term “kynematonym”, which shows that we are talking about a narrowly specific study, and not about the study of all types of films.

Conclusions and specific suggestions of the author. *The conducted analysis showed that the following strategies are used when translating English synonyms into Ukrainian: direct translation of the name, transformation of the name, and replacement. The choice of strategy depends on the original title of the film, the linguistic and cultural load, the genre of the film, the target audience, the advertising and marketing function, as well as cross-cultural strategies. It was also found that the translations of the kynematonyms into the Ukrainian language had a wrong translation, since the translated titles did not correspond to the content, idea and genre of the film.*

There is a perspective of the research in the further study of this topic, in particular, we will turn our attention to the translation of the titles of movies of a certain genre.

Key words: *linguistic and cultural transformation, kynematonym, mistranslation, intercultural communication.*

Надійшла до редакції 18.02.23

Прийнято до друку 04.04.23